

Færøerne gør amatøreren professionel

af Kristian Blak

Kristian Blaks alsidige virke som komponist, musiker, pladeproducent og inspirator er beskrevet i en særskilt artikel. Men her fortæller Kristian Blak selv om udviklingen inden for jazz- og folkemusik siden 1974. Og han giver sin vurdering af øernes kulturelle klima.

Jazz i vækst. 1974–83

Jeg flyttede i 1974 til Tórshavn som musislærer på Føroya Studentaskúli.* Jeg blev straks involveret i orkesterspil, både spillemandsmusik og jazz. Spillemandsorkesteret optrådte overalt på Færøerne og har siden turneret i mange lande. Gennem jazzklubben, Havnar Jazzfelag, som blev etableret i

* gymnasiet i Hoydal, Tórshavn

Kristian Blak (foto Arne Kjær)



1975–76, blev der åbnet mulighed for at spille jazz, folkemusik og rock – efterhånden 2–3 gange om ugen.

Det, der karakteriserede musiklivet inden for disse genrer i perioden indtil 1983 (hvor jazzklubben mistede sine lokaler) var en jævn vækst i antallet af især jazzmusikere. Vi begyndte de første år med ganske få – stort set kun én bassist (Kolbein Simonsen), én guitarist (Ólavur Øster), én trommeslager (Jan Jacobsen), én saxofonist (Brandur Øssursson). Jeg var »klaverspilleren«.

Men i 1982 kunne det nystartede jazzmusikerforbund, Jazztónleikarafelagið, registrere 50 medlemmer. Ikke blot var antallet steget men kvaliteten var også i fremgang blandt både ældre og yngre musikere.

En væsentlig grund dertil var simpelthen spillerutine i kraft af jazzklubben. Men lige så væsentligt var sikkert det internationale pust, som gæstemusikere tilførte. Blandt solisterne som besøgte Færøerne, kan nævnes: Eero Kowistoinen, Reynir Sigurðsson, Bjørn Alterhaug, John Tchicai, Anders Jormin – altså især skandinaviske musikere. Disse har i flere tilfælde dannet varige grupper med færøske musikere/komponister – som Karsten Vogel (»Fagrir Fuglar«), Anders Jormin og

John Tchicai (»Yggdrasil«). Sunleif Rasmussen har dannet gruppe og indspillet med Karsten Vogel og Aage Tanggaard; Jóhannus á Rógvu Joensen med Torben Kjær.

Fornyelser

I de fleste tilfælde, måske bortset fra Fagrir Fuglar, har færøske komponister af musik til improvisation taget initiativ til sammenspillet. Og musikken er blevet på højt kunstnerisk niveau. På denne måde virker det færøske musikliv mere internationalt, end befolkningsgrundlaget giver anledning til at tro.

Publikumsinteressen er forholdsvis stor for jazz og folkemusik: fra omkring 30–40 til 200–300 besøgende pr. koncert. Men selv om publikumsdækningen er høj, kan en musiker næppe regne med større indtægter gennem disse genrer og spiller ofte mere kommerciel musik ved siden af.

Der stilles også større krav: hvis et brugsorkester især til dans er populært, er efterspørgslen næsten ubegrænset, mens mere lytteorienteret musik hele tiden må forny sig for at få publikum på grund af de geografiske begrænsninger.

For at spille samme musikalske program mere end nogle få gange må musi-

kerne tournere i andre lande (eller evt. arrangere koncerter i sommermånederne, hvor udenlandske turister besøger Færøerne). I det daglige musikliv, det vigtigste, er en af de bedste musikalske fornyelser stadig besøg af udenlandske solister.

Stilstand?

På musikscenen de sidste fire år er der sket store ændringer. På den ene side har Norðurlandahúsið givet bedre rammer for koncerter, og nyt radiohus og fjernsynsstation har givet muligheder for bedre anvendelse af disse medier, selv om ingen af disse nyskabelser bliver udnyttet i det omfang, de kunne. Og både musikere og institutionerne kunne her være mere udfarende.

På den anden side har der ikke været noget fast musikhus, som har kunnet huse Havnar Jazzfelags aktiviteter siden 83, så udviklingen og tilgangen af musikere – og for så vidt publikum – er i tilbagegang på dette område. En undtagelse er jazzfestivalen i august hvert år, men denne foregår kun den ene uge og gør blot behovet for et varigt spillested større.

Spillemandsorkesteret »Spælímenninir í Hóydølum« var meget efterspurgt til dans indtil ca. 1980. Da blev efterhånden dansestederne, især på bygde, mere diskoprægede med dans for unge – ikke for hele bygden. Og nu da der ikke er noget spillested for jazz og folkemusik, spiller orkesteret paradoksalt nok næsten kun i udlandet på tourné (Finland, Frankrig, USA, Grønland, Shetland etc.) med 30–50 koncerter om året.

Til gengæld har »folksong« og »folk-rock« fået stadig større plads i publikums bevidsthed på Færøerne – med

sangere som Kári Petersen, Hanus Johansen og gruppen Frændur. Deres vises har ligefrem tilført fællessang nyt materiale.

Som musiklærer i gymnasiet har jeg kunnet iagttage nu 13 årgange af 16–19 årige i Tórshavn, og netop sange af de ovenfor nævnte siger de unge meget for tiden. Aldersgruppen er nu i 1987 mere åben end tidligere og interesserer sig mere seriøst for musik, både udøvende og aktivt lyttende inden for alle genrer.

Det er vel svært at give én grund dertil, men man kan pege på musikskolernes oprettelse, på Jazzfelagið som har stået for koncerter og klubaftener siden 1975 – eller måske hjemmenes påvirkninger, da eleverne nu stort set er børn af dem, der var unge i 60'erne.

Så hvis der kan genoprettes et musikhus til rytmisk musik, udover de før nævnte koncertlokaler, ser det ud til, at alle musikgenrer skulle kunne gå en ny opgangstid i møde. Men den rytmiske musik må forventes nærmest at stå stille indtil da.

Udfordring til udfoldelse

Når jeg skriver »stå stille«, mener jeg ikke dermed, at miljøet er uinspirerende. I kraft af at være en nation og i kraft af sin lidenhed gives der store muligheder og udfordringer for den enkelte musiker og komponist. Det fremtvinger egenskaber hos mange mennesker med kunstneriske anlæg, som i andre miljøer sandsynligvis ikke ville få lejlighed til at udvikle dem – amatører bliver professionelle her.

Og en misforståelse er det at tro, at Færøerne musikalsk set er isolerede. Der er visse fysiske hindringer, men der er ikke nogen grund til at være provinssielle. Færøske kunstnere har en stadig voksende kontakt og samarbejde med kolleger fra andre lande.

Det giver inspiration og samtidig en form for selvrespekt. Desuden er der i miljøet og især i naturen utallige emner at behandle musikalsk, så når alt kommer til alt, er det færøske samfund særdeles givende for musikeren og komponisten. □

Kristian Blak Kvintett spiller i Listaskálin (Kunstmuseet i Tórshavn) på jazzfestivalens første aften, 1987 (foto Arne Kjær)

